

HERMAN J BERGE
665, rue de Neudorf
L-2220-Luxembourg
Luxembourg

Phone : +352 43 12 65
Fax : +352 26 43 12 11

Økokrim
Postboks 8193 Dep.
0034 Oslo

Luxembourg 10. desember 2010

Konkurransetilsynet
Postboks 439 Sentrum
5805 Bergen

Att : Rette vedkommende
Ad : Ulovlig prissamarbeid – Norske Skog v Mæle/Ulvig/Kiær
Saksnr :
Deres Referanser :
Vår Referanse :
Oversendelse : Fax og brev
Deres faks nr : +47 23 29 10 01 (ØK) +47 55 59 75 99 (KK)
Antall sider : 10
Vedlegg :
Kopi : Allskog BA (Skogeierforeningen Nord); De berørte kommunene;
Fylkeskommunen; Norske Skogindustrier ASA;

Innledning

I snart et kvart århundre har brødrene Arild og Terje Lundquist blitt utsatt for alvorlige rettsovergrep fra norske domstoler. Det mest alvorlige av disse overgrepene fant sted da Høyesterett 20. august 1992 avviste deres anke over lagmannsrettens dom av 10. mars 1992, en dom som fratok dem størstedelen av deres eiendom på Gudfjelløya (Røyrvik). Med dette ble brødrene fratatt omtrent 1800 mål skog og dyrkbar mark, dette til tross for at brødrene den gang satt med all hjemmelsdokumentasjon som var nødvendig for en domstol til å kunne avsi en korrekt dom.

2000 – 2001 Norske Skogs første salgsrunde

Rettsovergrepet svekket naturlig nok næringsgrunnlaget på gården, og for å bøte på dette tok brødrene Lundquist kontakt med Norske Skog med spørsmål om å få kjøpt enkelte av selskapets eiendommer, deriblant deres eiendom på Gudfjelløya. I Norske Skogs brev av 12. april 2000, signert av distriktssjef Knut Berger, ble brødrene informert om at selskapet ikke hadde noen planer om å selge skogen de nærmeste 5 årene.

Ett år senere hadde Norske Skog lagt ut selskapets eiendommer i Nord-Trøndelag (omtrent 1.4 millioner dekar) for salg, med en ønsket salgspris på 500 millioner kroner. Da det etter hvert viste seg at gapet mellom tilbud og ønsket pris var for stort, ble salgsplanene skrinlagt.

2003 Norske Skogs andre salgsrunde

Våren 2003 satte Norske Skog i gang et nytt salgsfremstøt av den omtalte eiendomsmassen. Under denne runden ble det kjent at de høyeste bud i 2001 hadde ligget på omtrent kr 150 millioner, og at man nå forventet – bl.a. som følge av et lavere rentenivå – at salgssummen ville kunne nå kr 200 millioner.

Videre ble det gjennom pressen kjent hvem som ville komme til å konkurrere om hva som er blitt omtalt som Norges største private eiendomsmasse: Statsskog, Skogeierforeningen Nord, Opplysningsvesenets Fond, Ragnar Lyng og Ola Mæle i samarbeid med Trygve Ebbing.

5. november 2003 ble det kjent, gjennom en artikkel i Dagens Næringsliv, at det kun var tre budgivere igjen som konkurrerte om eiendommene, nemlig; Statsskog, Skogeierforeningen Nord og Ebbing/Mæle. I samme artikkel ble det slått fast at ingen av disse tre var kjent med at det fantes andre interessenter som var med i sluttkampen. Mæle uttalte til Dagens Næringsliv at:

"Det ville vært fryktelig artig å lykkes. Jeg ser mange muligheter, ikke bare innen tradisjonell skogdrift og jakt, men også innen eiendomsutvikling."

I samme artikkel ble det også gjort kjent at Norske Skog allerede på slutten av 90-tallet hadde bestemt at skogdrift og eiendomsforvaltning ikke var en naturlig del av konsernet. Brevet av 12. april 2000 fra distriktssjef Berger til Lundquist fremstår dermed som en villedelse.

Samme dag, 5. november 2003, sendte Norske Skog ut en pressemelding hvor det ble gjort kjent at Konsernsjef Jan Reinås – som skulle avgjøre hvem som skulle få kjøpe eiendommene i Nord-Trøndelag – ville gå av 1. januar 2004.

I en artikkel i Adresseavisen 12. november 2003 forteller journalisten at det har vært dialog mellom Norske Skog og Ebbing/Mæle, men at verken Ebbing eller Mæle hadde fått noen endelig avklaring fra Norske Skog. I samme artikkel nevner journalisten en Mr. X som en fjerde budgiver, og at ryktene skulle ha det til at denne Mr. X hadde fått beskjed og at kjøpesummen hadde endt opp et sted mellom 150 og 200 millioner kroner.

Dagen etter, på formiddagen 13. november 2003, gjorde Adresseavisen det kjent at et Koppang-par hadde kjøpt halve Nord-Trøndelag. Av artikkelens innhold fremgår det derimot at ikke alt var helt sikkert likevel. Journalisten forteller at det har vært mye hemmelighetskremmeri i prosessen rundt skogsalget, og at budgiverne ikke har hørt noe fra selger. Journalisten mener at Ebbing/Mæle ikke lenger er høyaktuelle, en konklusjon han nok har kommet frem til etter at Mæle hadde uttalt følgende:

"Jeg føler at jeg kjemper mot en ukjent tredjeperson om denne handelen. Men å bli nummer to er ikke noe å strebe etter. I en slik sammenheng kan det sammenlignes med å bli nummer to i en boksekamp, men jeg tror ikke den endelige beslutningen er tatt, og jeg føler meg ikke som en slagen mann."

Ebbing kunne på sin side fortelle til Adresseavisen at han hadde vært i kontakt med den ukjente Mr. X hvor de hadde diskutert konkrete løsninger. Den ukjente hadde fortalt at han ikke hadde til hensikt å sitte med hele eiendommen etter kjøpet, og at Ebbing/Mæle følgelig så en mulighet til å kjøpe av den ukjente.

Distriktssjef Knut Berger, som nå også var blitt ordfører i den kommunen som skulle behandle konsesjonssøknaden, Namsskogan, kunne fortelle Adresseavisens lesere at han visste hvem kjøperen var, men at han ikke hadde lov å si hvem.

På ettermiddagen samme dag, 13. november 2003, kom Adresseavisen med en ny artikkel om salget. Nå var det blitt offentliggjort at det var selskapet Kiær Mykleby som hadde vunnet budkampen mot Ebbing/Mæle. Det ble videre gjort kjent at konsernsjef Jan Reinås – som sto ansvarlig for skogsalget og som i den forbindelse uttalte at: *"Det er positivt at eiendommene nå skal drives videre av en eier som vil forvalte og videreutvikle potensialet som ligger i eiendommene"* – var en ivrig jeger og at han hadde jaktet i flere år på Kiærs eiendommer. Det er verdt å merke seg at ekteparet Anders Kiær/Anne Ulvig,

som altså til slutt fikk kjøpt eiendommene, ikke ble nevnt med ett ord i pressen før Norske Skog offentliggjorde hvem som fikk sitt bud antatt.

I en artikkel i NRK Nord-Trøndelag 14. november 2003 ga distriktssjef og ordfører Knut Berger uttrykk for at han trodde de nye eierne ville bli spennende samarbeidspartnere for kommunen (hans).

I en artikkel i Adresseavisen samme dag, 14. november 2003, ble det utdypet at Reinås ikke bare hadde jaktet hos Kiær i Stor-Elvdal, men at han også var en personlig venn av Kiær. I en annen artikkel i samme avis kunne man under overskriften "*Slått, men ikke utslått*" lese at Ola Mæle hadde vært med til aller siste runde i kampen om eiendommene, men at han måtte innse at slaget var tapt. Det var i denne forbindelse Mæle uttalte:

"Jeg er slått, men ikke utslått. Slike nederlag er det mange av i forretningslivet."

Det ble i artikkelen gjentatt at Ebbing og Mæle hadde gitt bud og at Ebbing hadde overrasket med å fortelle at han:

"...slett ikke så mørkt på at Kiær fikk tilslaget, og ikke Mæle og ham selv."

Senere hen skulle det vise seg at han hadde et "eiendommelig" grunnlag for sin uttalelse. Det ble også gjort kjent at Kiær overfor Norske Skog hadde forpliktet seg til å videreselge en eiendom i Flatanger, en eiendom som Ebbing nå så store muligheter for å sikre seg. Ola Mæle kunne fortelle til Adresseavisen at han ikke var sur på Ebbing for at han hadde snakket med Kiær om overtakelse av eiendommen på Flatanger. Mæle la til:

"Nei, det at Ebbing har diskutert med Kiær om overtakelse av eiendommen på Flatanger, har vært avklart med meg lenge."

Mæle avsluttet med å si at:

"Jeg er ikke aktuell som kjøper av deler av eiendommen."

Journalisten avslutter med følgende spørsmål til juridisk direktør i Norske Skog, Sverre Landmark:

"Hadde Kiær det høyeste budet av de tre interessentene som var igjen til slutt?"

Juridisk direktør, Landmark, svarte:

"Ja, men det var ingen veldig stor forskjell."

Konsesjonssøknaden

9. desember 2003 søkte Ulvig/Kiær om konsesjon for kjøpet. Det er uklart hvorvidt Ulvig/Kiær fremla kjøpekontrakten for konsesjonsmyndigheten (Namsskogan kommune, hvor Berger satt som ordfører).

Fylkeskommunen, som hadde tinglyst forkjøpsrett på eiendommen i Verran, uttalte – på grunnlag av de opplysninger Ulvig/Kiær hadde presentert – at kjøperens intensjoner ved eiendomsoverdragelsen var i samsvar med intensjonene i fylkestingets vedtak og det var derfor ingen grunn for fylkeskommunen å gjøre bruk av forkjøpsretten. Fylkeskommunen var på dette tidspunkt ikke kjent med en hemmelig avtale som utvilsomt – både mht eierskap så vel som intensjoner for kjøpet – ville ha stoppet videre konsesjonsbehandling.

Et mindretall i komiteen for samferdsel, næring og miljø, innstilte på at fylkeskommunen skulle benytte forkjøpsretten, dette "...med tanke på videresalg til interessenter som oppfyller kravene til lokalt eierskap og kravene til forvaltning av eiendommene".

I rådmannens forslag til uttalelse (landbruksnemndas innstilling til Verran kommunestyre) ble det uttalt følgende:

"Søkerne (Ulvig/Kiær) har god kompetanse og erfaring når det gjelder forvaltning og drift av skog og utmark og oppfyller kravene konsesjonsloven stiller ved erverv av landbrukseiendom hva angår driveplikten...Ulvig og Kiær vurderes å ha perspektiver i forhold til å utnytte utmarka som er spennende og fremtidsrettet."

Konsesjonsmyndighetene var ikke på noe tidspunkt gjort kjent med at Ulvig/Kiær ikke hadde kjøpt eiendommene alene, og at de hadde helt andre intensjoner enn det som ble presentert for myndighetene. Namsskogan kommune, som altså behandlet konsesjonssøknaden – idet hoveddelen av den solgte eiendomsmassen ligger i Namsskogan – uttalte følgende:

"Etter de nye eiernes presentasjon av seg selv og sine planer er det klart at eierskifte vil kunne bety en økt satsning innen utmarksområdet, inkl utnytting av naturens ressurser bl.a småkraftverk. Konsesjonssøkerne oppgir at de primært anser Grong og Namsskogan for det området som vil utgjøre kjernen i deres framtidige drift av eiendommene i Namdalen og Verran. I og med kjøpernes kompetanse og erfaring så tett følger deres framlagte forslag til satsning så vil det være av betydning at de flytter og bosetter seg i regionen, slik at man kan nyttiggjøre seg deres erfaring og kompetanse."

Konsesjon ble deretter gitt på det presenterte grunnlaget. Ulvig/Kiær har altså latt konsesjonsmyndigheten forstå at området Grong og Namsskogan vil utgjøre kjernen i deres framtidige drift av eiendommene. Dette kjerneområdet eies i dag ikke av Ulvig/Kiær, men derimot av deres hemmelige samarbeidspartner, hvis selskap Knut Berger er daglig leder av. Som vi skal se nedenfor synes det klart at konsesjonsmyndigheten ble ført bak lyset.

Det bør også nevnes her at i Norske Skogs årsmelding for 2004 har man ført opp kr 142 millioner i gevinst på salget. Plusser vi på bokført verdi på kr 20 millioner finner vi at eiendommene må ha blitt solgt for kr 162 millioner og ikke 153 millioner. I så fall må man spørre seg hvorfor den reelle salgssummen ikke er oppgitt.

2004 – etterspillet

Ikke lenge etter at salgsprosessen av Norske Skogs eiendomsmasse var avsluttet, skulle det vise seg at lite eller intet av det som ble sagt og skrevet i pressen omkring salget var sant. Det hele begynte med at Mæle den 18. juni 2004 stevnet Kiær for Namdal tingrett med krav om å få overført til seg arealer og rettigheter fra Norske Skogs salg til Ulvig/Kiær. Mæle hevdet at han og Ulvig/Kiær hadde inngått en avtale om at de to ikke skulle by over hverandre og at den av de to som fikk tilslaget på eiendommene, skulle dele 50% av eiendommene med den andre. Ulvig/Kiær mente på sin side at samtalen omkring en slik avtale riktig nok hadde funnet sted, men at de ikke var kommet så langt at man kunne kalle det en avtale.

Ulvig/Kiær vant i tingretten og for så vidt også i lagmannsretten. Da saken var oppe for tingretten, uttalte Mæle i sin partsforklaring at dersom han hadde visst at han og Ulvig/Kiær ikke hadde en samarbeidsavtale om prisen, ville han ha lagt inn et bud som lå fra 5 til 10 millioner kroner over det budet Ulvig/Kiær hadde lagt inn (se Adresseavisen 9. november 2004).

8. desember 2006 var saken oppe til behandling i Høyesterett. I all enkelthet skulle Høyesterett avgjøre hvorvidt det mellom Ulvig/Kiær og Mæle var inngått bindende avtale om prissamarbeid og deling av eiendommene. Høyesterett svarte, under en svak dissens, bekreftende på dette spørsmålet, og Mæle ble tilkjent halvparten av den eiendomsmassen som Ulvig/Kiær hadde kjøpt av Norske Skog.

Høyesterettsdommen – Rt-2006-1585

Det er et fundamentalt problem med Høyesteretts dom (Rt-2006-1585, heretter benevnt; dommen), og det er resultatet. Høyesterett har nemlig helt "glemt" å vurdere lovligheten av den hemmelige avtalen om prissamarbeid. En hemmelig avtale om å hindre budkrig (prisøkning) og å dele utbyttet fremmer formål som rettsordenen ikke godtar og vil stride mot "lov og ærbarhet", jf NL 5-1-2. Konkurranseloven § 10, første ledd, er i seg selv klar nok mht ulovlig prissamarbeid, og lyder:

"...enhver form for samordnet opptreden som har til formål eller virkning å hindre, innskrenke eller vri konkurransen, er forbudt."

Annet ledd av paragrafen lyder:

"Avtaler eller beslutninger som er forbudt i henhold til denne bestemmelse, skal ikke ha noen rettsvirkning."

Lovens § 30, første ledd, litra a, lyder:

*"Med bøter eller fengsel inntil 3 år straffes den som forsettlig eller grovt uaktsomt
a) overtrer §§ 10, 18 første ledd eller 19 første ledd."*

Idet all dokumentasjon/bevis for ulovlig prisfiksing ligger i den ovennevnte dommen, ser jeg ikke noe behov for å dokumentere forholdet nærmere. I stedet skal jeg kort gjengi hvordan saken (faktisk og rettslig) ble fremstilt for Høyesterett, og hvordan Høyesterett har behandlet forholdet og de spørsmål som retten ble stilt overfor.

Etter hvert som salgsprosessen skred frem – og budene steg – begynte Ulvig/Kiær å frykte at de ikke ville kunne finansiere et eventuelt kjøp. Dette førte til at Anders Kiær mot slutten av salgsprosessen, 31. oktober 2003, tok kontakt med Trygve Ebbing, Ola Mæles samarbeidspartner i saken, i den hensikt å søke en eller annen form for samarbeid. Mæle var interessert, og det ble opprettet kontakt.

Anders Kiær anførte for Høyesterett følgende omkring innledningen til kontakten med Mæle, og formålet:

(14) Det bestrides ikke at partene var enige om å by samme beløp 4. november. Men de var ikke blitt enige om noe mer enn det, og ble det heller ikke i tiden som fulgte. Enigheten om å by samme beløp gjaldt bare denne budrunden, og formålet var å hindre en budkamp. Det var uheldig å drive budene opp så lenge de var i en forhandlingsfase.

Kiær avviser Mæles krav, men innrømmer – som vi ser – følgende: Han tok kontakt med Mæle med det formål å hindre budkamp (dvs; forhindre at prisen skulle gå ytterligere opp), og at dette i praksis ble gjort ved at de ble enige om å by samme beløp. Det fremgår av dommen at verken Kiær eller Mæle varslet Norske Skog om denne hemmelige avtalen.

Av de avisartikler som jeg har funnet, finnes det ikke spor av dette samarbeidet. Tvert imot fremstår Ebbing/Mæle, overfor de andre interessentene, som uavhengig budgiver gjennom hele prosessen. Etter at det de siste dagene av salgsprosessen ble kjent at det

eksisterte en Mr. X, som skulle vise seg å være Ulvig/Kiær, fremsto begge parter som uavhengige og konkurrerende budgivere/kjøpere. Dette bildet ble heller ikke endret etter at det var blitt kjent i pressen hvem som hadde fått tilslaget. Utad, i det offentlige rom, ble saken fremstilt som om alle budgiverne hadde kjempet en ærlig og redelig kamp mot hverandre, og at den som hadde gitt det høyeste budet, også hadde fått tilslaget. Leser man dommen, blir man raskt klar over at dette ikke er korrekt.

Ola Mæle anførte for Høyesterett følgende omkring innledningen til det såkalte samarbeidet med Kiær:

(30) Partene inngikk en muntlig avtale, som ikke alene innebar en plikt til å inngi like høye bud 4. november. De var også enige om at dersom en av dem fikk tilslaget, skulle den andre ha rett til å overta inntil halvparten av eiendommene og ressursene for selvkost. Denne avtalen skulle gjelde så lenge forhandlingene varte.

(31) Det ville være meningsløst for Mæle å gi fra seg muligheten til å konkurrere på pris uten samtidig å være sikret en andel av de ettertraktete ressursene. Begge parter la opp til et betydelig videresalg, og deling var derfor rasjonelt.

(32) Det er en feilslutning når lagmannsretten kom til at det ikke forelå noen bindende avtale før partene var blitt enige om den konkrete fordelingen av teigene. Den muntlige avtalen innebar at partene bevisst utskjøt delingen til en senere avtale.

I likhet med Kiær innrømmer Mæle at formålet med avtalen var å forhindre budkamp, samt å dele den økede profitt man ville få gjennom et slikt arrangement. Dette ble ordnet på den måten at Mæle ga ifra seg muligheten til å konkurrere mot at han skulle bli sikret en andel (50%) av den gode handel.

Både Kiær og Mæle innrømmer altså å ha diskutert en hemmelig og ulovlig avtale om prissamarbeid. Kiær mener at de ikke kom langt nok til å kunne kalle dette en avtale, mens Mæle mener at slik avtale ble inngått, muntlig. Høyesterettsdommer Karenanne Gussgard sa seg enig med Mæle med følgende uttalelse:

(37) Jeg er kommet til at partene 4. november 2003 avtalte å inngi like høye bud på Van Severen og Verran, og at dersom en av partene fikk tilslaget, skulle den andre ha rett til å kreve inntil 50 prosent av eiendommene og ressursene overført til seg til selvkost.

Videre uttaler hun at:

(44) Det er ubestridt at avtale om at begge skulle by kr 153 millioner ble inngått 3./4. november. Ulvig/Kiær hevder at enigheten bare gjaldt dette å by samme beløp i den aktuelle budrunden, mens Mæle hevder at avtalen ikke var begrenset slik, men skulle gjelde så lenge de forhandlet, og at den omfattet rett til å kreve av den andre inntil 50 prosent av eiendommene til selvkost.

Det er altså ingen tvil om at to konkurrerende budgivere hadde bestemt seg for å inngå en hemmelig pakt med det for øyet å stoppe budkrigen og derved prisutviklingen. Dette ble gjort ved at de i all hemmelighet ble enige om å inngi identiske bud. Med denne handlingen har Mæle og Ulvig/Kiær opptrådt samordnet med det formål å hindre, innskrenke eller vri konkurransen, hvilket det ble ført beviser for i herværende sak da den sto for Høyesterett. Forholdet er forbudt ved lov, jf konkurranseloven §10. Det blir tilnærmet uvirkelig når man så leser Gussgards nærmere begrunnelse:

(47) Viktigere for min vurdering er imidlertid at partene gjennom lengre tid hadde vært konkurrenter. Formålet med å gå inn i forhandlinger var å oppnå større sikkerhet for erverv av eiendommene og til en for begge overkommelig pris. Utkastene til avtale viser da også tydelig at de gikk inn for en fordeling dersom den ene skulle bli antatt som kjøper, eventuelt dersom et felles bud ble antatt. Det er ikke bestridt at det var en viss risiko for at Norske Skog ville bestemme seg for en kjøper allerede ut fra budene 4. november. Når partene i denne situasjonen innga like høye bud, kan det ikke forstås slik at de bare ville hindre en budkamp, og at det gjaldt å vinne tid for å forsøke å komme frem til enighet om en konkret fordeling av eiendommene. En slik begrensning kunne ikke være i noen av partenes interesse. Det fremstår som helt usannsynlig at de skulle være villige til å gi avkall på muligheten til å inngi det høyeste budet, uten å få noe igjen. Det kan derfor ikke være tvilsomt at avtalen om budgivning 4. november også forutsatte fordeling, slik avtaleutkastene la opp til. Jeg tilføyer at det er ubestridt at ingen av partene hadde noe ønske om å beholde hele eiendomskomplekset etter et eventuelt kjøp.

Gussgard bekrefter at hun har forstått det slik at Mæle og Ulvig/Kiær virkelig var reelle konkurrenter, og at formålet med avtalen var å oppnå større sikkerhet for å få igjennom et kjøp til en lavere pris enn hva Norske Skog ellers ville ha oppnådd dersom Mæle og Ulvig/Kiær ikke hadde inngått denne hemmelige avtalen, samt at den økede profitt skulle deles 50/50. Avtalen skulle altså etter Gussgards skjønn ikke bare hindre at prisen skulle gå opp (hindre budkamp), men at profitten også skulle deles likt mellom de to. Etter Gussgards mening ville det nær sagt ha vært det rene idioti dersom Mæle bare skulle ha inngått avtale om å stoppe budkrigen, om han ikke også skulle få noe igjen for det; utbyttet av det ulovlige prissamarbeid.

Gussgard hadde allerede tidligere, i Rt-2004-1582, vist at hun var klar over forskjellen mellom en lovlig og en ulovlig avtale (reprobert rettsforhold), hvor førstvoterende i den saken uttalte følgende:

(40) Jeg er etter dette kommet til at avtalen¹ må kjennes ugyldig fordi den strider mot lov og ærbarhet. For så vidt gjelder det siste alternativet viser jeg til at en avtale som forplikter partene til å begå en alvorlig forbrytelse, representerer et kvalifisert brudd på allment aksepterte moralnormer.

Det er nettopp en slik avtale Høyesterett hadde på sitt bord 8. desember 2006, men denne gangen uten å oppdage avtalens innhold. Til tross for at Gussgard altså har vist at hun er kjent med at avtaler som strider mot lov og ærbarhet stort sett er ugyldige, har hun helt glemt å reagere på de meget synlige tegn på en ulovlig avtale i herværende sak, med den følge at et reprobert rettsforhold – altså en avtale om ulovlig prissamarbeid som var inngått med det for øyet å bremse prisen, øke profitten, dele profitten og – overfor konsesjonsmyndigheten – skjule identiteten for den ene kjøperen (som i følge banksjef Konteruds uttalelse fremsto som en konsesjonsrisiko) – kom seg igjennom hele rettskvernen uten å bli oppdaget, dette i motsetning til Rt-2004-1582 hvor partenes plan om å villedde konsesjonsmyndigheten gjennom en avtale ble oppdaget allerede under behandlingen i lagmannsretten.

Slik jeg ser det har Mæle og Ulvig/Kiær ført aksjonærene i Norske Skog bak lyset. Spørsmålet man kan stille seg er hvor mye av denne hemmelige avtalen konsernledelsen i Norske Skog kan ha vært kjent med. Som allerede nevnt ovenfor ble juridisk direktør i Norske Skog, Sverre Landmark, stilt spørsmål om det var det høyeste budet som vant, hvilket han besvarte bekreftende på. Faktum er – i følge dommen i Høyesterett – at det ikke var det høyeste budet som vant, idet (i hvert fall) Mæle og Ulvig/Kiær hadde lagt inn

¹ En underhånden avtale, mellom kjøper og selger, som var ment å villedde konsesjonsmyndigheten.

to identiske bud. Hvorfor har Landmark likevel funnet det for godt å lyve omkring dette spørsmålet?

I følge Høyesteretts dom, og det faktum som der er lagt til grunn, er avtalen mellom Mæle og Ulvig/Kiær ulovlig, og uten rettsvirkning. I og med at avtalen førte til at budkrigen stoppet opp, hvilket var formålet med avtalen, er det stor sannsynlighet for at Norske Skog har tapt på prisfikseringen. Avtalen mellom Norske Skog og Ulvig/Kiær må anses å være ugyldig, spesielt idet Ulvig/Kiær bevisst søkte å stoppe sin konkurrent fra å gi høyere bud og derved bevisst sørget for at Norske Skog skulle gå glipp av en større gevinst som nok ville ha kommet gjennom en ærlig og redelig salgsprosess. For å ytterligere bekrefte at Norske Skog faktisk har tapt et titalls millioner kroner på dette ulovlige prissamarbeidet viser jeg til Mæles partsforklaring for tingretten i november 2004, nevnt ovenfor, hvor han slår fast at han ville ha lagt inn et bud på mellom 5 og 10 millioner mer enn Ulvig/Kiærs bud. Ulvig/Kiær var også interessert i eiendomsmassen og det er ikke usannsynlig at de ville ha lagt inn høyere bud, over Mæles, dersom konkurransen hadde vært ærlig og redelig, og fri for hemmelig og ulovlig prisfiksering.

Uttalelser til pressen / uttalelser til Høyesterett – konsekvenser

Av de opplysninger pressen satt med under salgsprosessen, sett i lys av annen dokumentasjon som foreligger, kan man slå fast følgende: Norske Skog, eller mer korrekt; Knut Berger villedet skogeiere som var interessert i å kjøpe deler av eiendomsmassen. For øvrig antok Norske Skog at verdien på eiendomsmassen lå på omkring kr 500 millioner. Det høyeste budet i første salgsomgang (2001) nådde opp mot 150 millioner kroner. Det høyeste budet i andre salgsomgang var 153 millioner kroner. Norske Skog ble i realiteten ikke tilbudt mer for eiendommen i andre salgsomgang, og årsaken kjenner vi. Samme dag som siste budfrist var satt, annonserte Jan Reinås (Kiærs venn) at han ville gå av.

Ebbing/Mæle og Ulvig/Kiær var konkurrenter og konkurrerende budgivere. På et tidspunkt hvor Mæle og Ulvig/Kiær hadde inngått den ulovlige avtalen om prissamarbeid, omtales Ulvig/Kiær som den ukjente Mr. X, og Mæle beklager seg til pressen over at han kjemper mot en ukjent tredjeperson. I følge Mæles anførsler for Høyesterett var Ulvig/Kiær en prissamarbeidspartner og på ingen måte en ukjent tredjeperson.

Jan Reinås, som nå hadde solgt eiendommene til vennen Kiær, uttalte at han så det som positivt at eiendomsmassen skulle drives videre av en eier som var villig til å forvalte og videreutvikle potensialet som lå i eiendomsmassen. I realiteten, og i følge partsforklaringer for Høyesterett, ble eiendomsmassen solgt til en venn av Reinås som gjennom en hemmelig avtale med en konkurrent bevisst hadde gått inn for å redusere salgssummen og derved Norske Skogs gevinst. Gjennom denne avtalen hadde konkurrentene også blitt enig om å dele utbyttet av handlingen. Kjøpet skulle finansieres ved å snauhugge og selge mest mulig av skogen som nå hadde blitt kjøpt. Kort sagt var planen til Ulvig/Kiær og Mæle å kjøpe billigst mulig, slakte, selge og dele utbyttet. For ordens skyld nevner jeg at det selvsagt ikke er noe galt i at to interessenter eller konkurrenter inngår avtale om å samarbeide om kjøp av en eiendom, men det forutsetter at selger blir gjort kjent med forholdet (slik tilfellet jo var mht samarbeidet mellom Ebbing og Mæle), slik at selger vet at han har å forholde seg til én enhet. La oss for øvelsens skyld anta at alle budgiverne hadde samlet seg og inngått samme type avtale som Mæle/Ulvig/Kiær, mens de utad skulle fortsette å fremstå som selvstendige budgivere/konkurrenter. Det er ikke vanskelig å se at man da står overfor et prissamarbeid som vil skade det alminnelige forretningsliv og som følgelig ikke er ønskelig. For øvrig; når to store aktører tilsynelatende konkurrerer om et kjøp, kan dette få andre aktører til å trekke seg, noe de ikke ville ha gjort dersom de hadde vært kjent med spillet. Og endelig; selger må også ha lov til å velge hvem han vil selge til, noe som ikke er mulig når én kjøper holdes skjult.

På direkte spørsmål fra pressen ble det fra Norske Skog sagt at det var det høyeste budet som vant. I følge dommen fra Høyesterett hadde "konkurrentene" Mæle og Ulvig/Kiær lagt inn identiske bud (kr 153 millioner). Norske Skog har altså uttalt seg i strid med det som senere er kommet frem i Høyesterett.

Distrikssjefen og ordføreren, Knut Berger, uttalte til pressen – straks salget var blitt offentliggjort – at han mente at Ulvig/Kiær var en spennende samarbeidspartner for kommunen hans. Ikke lenge etter var han ansatt hos Ulvig/Kiær, og da det ble klart at Mæle hadde vunnet i Høyesteret, ble han ansatt hos Mæle.

Bergers forhold fortjener en gjennomgang. Som det fremgår like nedenfor er han fremdeles ansatt i et Ulvig/Kiær-selskap. Det kan altså se ut for at Berger har fulgt med på lasset da Ulvig/Kiær overtok og videre da Mæle, i medhold av høyesterettsdommen fra 2006, fikk overtatt halvparten av eiendomsmassen fra Ulvig/Kiær.

Knut Berger er i dag daglig leder av Namdal Bruk AS (org. Nr. 995 498 022). Styrets leder er Ola Mæle. Selskapet ble stiftet 14. April 2010 som AGARDH 115 AS, med formål å være eier av og å låne ut Kr. 100.000. Forretningsadresse var hos advokatfirmaet Haavind AS, og styrets leder var Bjørn Olav Torp. Aksjekapital: kr 100.000. 29. juni 2010 ble det gjort en rekke endringer i selskapet, deriblant endring av navn til Namdal Bruk AS samt endring av formål; til Kjøp/salg og drift av fast eiendom og annen tilsvarende virksomhet.

Noe av det interessante, mht Mæles konsesjonssøknad, er at Knut Berger, som har signert søknaden, erklærer at han har jobbet i Namdal Bruk AS siden Høyesteretts dom forelå i 2006. Dette er faktisk uriktig, og jeg viser da til at selskapet som har søkt om konsesjon er identisk med det selskapet som ble stiftet 14. april 2010. Av en eller annen grunn lyver altså både Mæle og Berger idet de signerer under denne erklæringen.

Mht konsesjonsbehandlingen bør Bergers andre forhold også nevnes: Knut Berger sitter som styremedlem i Børgefjellsenteret AS, hvor Røyrvik kommune er største aksjonær. Han sitter også som styrets leder i Vinterlandet Namsskogan AS, hvor Namsskogan Kommune er fjerde største aksjonær (kommunen som nå skal behandle konsesjonssøknaden). Videre er han styreleder og daglig leder i Service og Utmarkssenteret AS som eies av Ulvig Kiær AS og Namsskogan Familiepark hvor sistnevnte selskap bl.a. eies av Namsskogan kommune. Han sitter videre som styremedlem i Namdalshagen AS som eies av alle kommunene som er involvert i konsesjonssøknaden, med Namdalsavisa, Statskog og Siva som største eiere. Endelig er Berger styreleder i In-Vest AS som eies av Nord-Trøndelag fylkeskommune og de involverte konsesjonskommunene.

Det kan se ut for at Berger har en fot i alle leirer i denne saken, og det er på ingen måte usannsynlig at han kan ha tilrettelagt salget av eiendommene med tanke på egen fordel. Idet Norske Skog vedtok å selge ut all skog, ville Knut Berger høyst sannsynlig stå uten jobb. Et enkeltvis salg av eiendommene til de omtrent 150 interessentene/lokale skogeiere ville naturlig nok være av liten interesse for Berger. Dersom eiendomsmassen derimot ble solgt til én eier, kunne han – som jo kjente eiendommene og skogen best av alle – tilby sine tjenester. Berger ville altså åpenbart ha en økonomisk interesse i at eiendommene ble solgt som en enhet til én eier, som han deretter kunne la seg ansette hos, og slik ble det da også.

Som vi ser av opplysningene fra www.proff.no sitter Berger i dag med styreverv i en rekke selskaper hvor de kommuner som kan beskrives som samarbeidspartnere av Ola Mæle/Ulvig/Kiær sitter med eierinteresser, og jeg minner da om Bergers uttalelse om at Ulvig/Kiær ville være en interessant samarbeidspartner for Namsskogan, kommunen som han var ordfører i på det tidspunkt uttalelsen falt. I dag er han som nevnt daglig leder av denne samarbeidspartneren.

Mht konsesjonsbehandlingen av Mæles konsesjonssøknad er det også verdt å nevne Banksjef Harry Konteruds forklaring for Høyesterett:

(55) Som finansiell rådgiver for Ulvig og Kiær; ga du i møtet noen råd i forhold til et eventuelt samarbeid med Ola Mæle? Oppfattet eksempelvis du at Ola Mæle kunne tilføre Ulvig/Kiær noe de ikke hadde fra før?

Jeg ga uttrykk for at det eneste Mæle eventuelt kunne bidra med var kapital idet jeg ga uttrykk for han neppe hadde noe positivt å bidra med vis a vis landbruksdepartementet i anledning konsesjonsbehandlingen. Jeg tilkjennega også at jeg var av den oppfatning at selger ville velge en kjøper som reduserte konsesjonsrisikoen mest mulig og at Ulvig/Kiær med sin bakgrunn i så måte måtte antas å være en ideell kjøpskandidat sett fra selgers synspunkt.

Det ser unektelig ikke bra ut mht den foreliggende konsesjonssøknaden, spesielt sett i lys av den allerede godt omtalte prisfiksingsavtalen. I forbindelse med denne konsesjonssøknaden – som allerede har vært til høring i de berørte kommuner – fremgår det av sakens dokumenter at kjøpsavtalen mellom Norske Skog og Ulvig/Kiær ikke er fremlagt/vedlagt, noe konsesjonsloven § 12 krever at skal ligge ved en slik søknad. Konsesjonsbehandlingen må bare av denne grunn avbrytes.

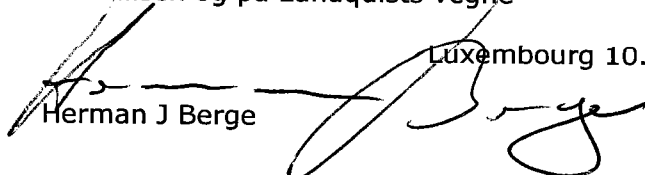
Avsluttende kommentar – rettslig aspekt

Avslutningsvis vil jeg understreke hvor alvorlig saken er, også rettslig sett. Av en eller annen grunn har altså saken gått igjennom tre rettsinstanser og over 10 dommere, uten at noen av dem har berørt tanken om at man her kan stå overfor en ulovlig avtale om prissamarbeid. Men det slutter ikke her. Da Mæle og Ulvig/Kiær ikke klarte å gjennomføre delingen slik Høyesterett hadde dømt, reiste Mæle sak om jordskifte. Det ble tvist om hvorvidt en som verken formelt eller reelt var eier av en eiendom likevel kunne begjære jordskifte. Ut av intet klarte Frostating lagmannsrett i sin kjennelse av 28. februar 2008 å slå fast at dette var mulig. Mæle fikk derfor rett i å kunne begjære jordskifte, en sak som fant sin endelige slutt ved jordskifteforlik av 27. mai 2010. Eiendomsmassen var nå likelig fordelt mellom de to prissamarbeidspartnerne. Med dette som bakgrunn kan man slå fast at omtrent 20 dommere på en eller annen måte har befattet seg med saken, men ikke en eneste av disse har stilt spørsmålsteget ved lovligheten av prisfiksingen.

Som nevnt har Høyesterett slått fast at det har vært inngått avtale om prissamarbeid. Selve lovligheten av en slik avtale har derimot ikke blitt vurdert. Både Konkurransetilsynet så vel som ØKOKRIM har mandat til å etterforske og vurdere avtalens lovlighet.

Lundquist har lidt skade ved at de ikke har fått mulighet til å kjøpe utmark av Norske Skog, dette som følge av Knut Bergers villedelse og Ola Mæle og Ulvig/Kiærs avtale. Det skal også nevnes at Lundquist er medlem av Skogeierforeningen Nord (Allskog) og derigjennom hadde partsinteresse i salgsprosessen i 2003. Endelig nevner jeg at distriktets bønder og skogeiere – som følge av skjulte intensjoner og en hemmelig avtale – aldri fikk noen reell mulighet til å styrke sitt næringsgrunnlag, slik mindretallet i Fylkeskommunen forfektet. Dette vil forhåpentligvis nå kunne rettes opp i. På vegne av Lundquist begjærer vi Konkurransetilsynets og ØKOKRIMs behandling og vurdering av det antatt ulovlige prissamarbeidet som har foregått mellom de to nevnte parter.

Med hilsen og på Lundquists vegne

 Luxembourg 10. desember 2010
Herman J Berge